

Конструктивно-географічні основи екологізації територіального управління у місті

Київський Національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ
e-mail: maxa.brychuk@gmail.com

Анотація. Розглядаються основні поняття та засади запровадження екологічного управління в місті. Визначені основні функції, фактори та складові екологізації територіального управління в місті. Запропонована схема інформаційного забезпечення екологічного управління в містах та геоекологічного зонування території для потреб екологічного управління.

Ключові слова: екологічне управління, екологічний менеджмент, інформаційне забезпечення, геоекологічне зонування.

Вступ

Сьогодення відзначається позитивними змінами у ставленні людства до навколишнього середовища, природокористування і, як наслідок, змінюються концепції територіального управління містом. Зокрема, складаються нові умови його управління, звертається все більше уваги не лише на економічні вигоди управління, а й на екологічну безпеку місць проживання. Змінюються мета, мотивації, інтереси до питань управління територією. Відповідно, змінюються і перерозподіляються ролі, завдання і функції кожного з учасників процесу міського територіального управління. Значна увага приділяється питанням екологічного управління та екологічного менеджменту, який є одним з основних організаційних та економічних механізмів екологічного збалансованого розвитку території. Причому особлива увага в процесі управління територією міста надається місцевим адміністраціям тому, що саме вони є найбільш наближені до населення та їхніх проблем.

Матеріали і методи

Формування і розвиток урбанізованих ландшафтів можна розглядати як одну з провідних форм сучасної взаємодії між суспільством і природним середовищем (Мільков, 1978; Воропай, 1981; Шищенко, 1986, 2000; Романчук, 1992, 1998; Дмитрук, 1993, 1998, 2000, 2004; Топчієв, 1996, 2001; Денисик, 1998, 2000). Відзначимо, що найбільш актуальним в контексті нашого дослідження є підхід до визначення міста як ландшафтно-архітектурної системи (ЛАС), що дозволяє реалізувати ландшафтознавчий підхід до дослідження території будь-якого населеного пункту [1,2]. Реалізація даного підходу в свою чергу дасть можливість комплексно проаналізувати територію міста, залучивши до дослідження ландшафтознавчі теоретичні та методичні підходи, ландшафтні картографічні, планувально-архітектурні схеми планування, забудови та зонування території й інші матеріали.

Концепція управління введена у фізичну географію І.П. Герасимовим, в економічну географію - Ю.Г. Саушкиним. Термін управління має кілька варіантів. М.Л. Полонский (1963) ввів у географічну літературу термін „геокибернетика”, В.П. Мосунов і Ю.С. Никульников (1985) пропонують називати даний напрямок „управлінська географія”, виділяючи управлінські аспекти в розрізі адміністративної географії. Все частіше в географічній літературі з'являються терміни „Управління природокористуванням” (Реймерс, 1990), „Екологічне управління” (В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький, 1997, 2000), „Геоменеджмент” (Дмитрук О.Ю., 1998, 2004) і т.д.

Виділяють наступні рівні ставлення науки до управління. Перший рівень - вивчення об'єктів різної природи з метою інформаційного забезпечення управління ними. Сюди відносять весь комплекс географічних дисциплін. Другий рівень - вивчення власне управління з метою підвищення ефективності впливу його на об'єкти управління (екологічне управління). На даному рівні також розвивається новий міждисциплінарний напрямок - геоекологічний менеджмент. Третій рівень - дослідження просторових особливостей організації управління і відповідності його регіональним умовам, у яких воно здійснюється. На цьому рівні реалізуються конструктивно-географічні особливості.

Тобто, екологічне управління - це процес підготовки, прийняття і реалізації рішень, спрямованих на досягнення природоохоронних цілей з використанням різних адміністративних та економічних методів. Відповідно до діючого законодавства метою екологічного управління є реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних природоохоронних заходів, раціональне використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій громадських та державних органів [6].

Управління територією міста означає наявність керівних (управлінських), спрямовуючих і організаційних засад у його здійсненні. Реалізуються ці засади через систему менеджменту території міста. Менеджмент є складовим елементом управління. Саме менеджмент забезпечує економічний і соціальний розвиток [5].

Екологічний менеджмент – частина (підсистема) загальної системи управління, яка гармонізує діяльність і розвиток підприємства, галузі в навколишньому природному середовищі і в екологічному правовому полі. Через екологічний менеджмент здійснюється екологізація загальних функцій управління, планомірна діяльність з охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки. Це процес і результат ініціативної діяльності економічних суб'єктів, спрямованої на послідовне поліпшення в досягненні їхніх власних екологічних цілей і задач, розроблених на основі самостійно прийнятої екологічної політики [8].

З аналізу літературних джерел видно, що термін „екологічний менеджмент” розглядається переважно у таких значеннях:

- діяльність громадських екологічних організацій;
- сукупність засад, методів і засобів управління природоохоронною діяльністю підприємства [6];
- система управління окремим природним комплексом, що підлягає особливій охороні [7];
- як частина загальної системи управління, яка включає організаційну структуру, діяльність з планування, обов'язки, відповідальність, досвід, методи, методики, процеси і ресурси для формування, здійснення, аналізу та актуалізації екологічної політики конкретної організації [4].

Отже, більшість визначень сходяться на тому, що екологічний менеджмент – це екологічне управління найнижчого локального рівня, тобто - конкретним природним комплексом чи джерелом екологічної небезпеки. Тому доцільно використовувати поняття екологічного менеджменту як управління екологічними характеристиками конкретних суб'єктів екологічно небезпечної діяльності, джерел екологічної небезпеки або окремих природних комплексів. В свою чергу екологічне управління територією міста розглядається як процес, який складається з діяльності органів державної влади та господарюючих суб'єктів, направленої на планування, формування та реалізацію екологічної політики з використанням різних адміністративних та економічних методів.

Метою статті є визначити основні засади екологізації територіального управління в місті.

Результати і обговорення

Поняття екологічного управління та екологічного менеджменту є досить новими для України. Дані поняття мають деякі розбіжності, і тому в роботі використовуються як окремі, але взаємодоповнюючі поняття, враховуючи, що екологічне управління характерне для державних органів та економічних суб'єктів і спрямоване, головним чином, на дотримання обов'язкових вимог природоохоронного законодавства, а також на розробку і реалізацію відповідних цілей, проектів і програм. В свою чергу екологічний менеджмент є ініціативна і результативна діяльність економічних суб'єктів, спрямована на досягнення їх власних екологічних цілей, проектів і програм. Ефективний екологічний менеджмент забезпечує економічним суб'єктам кредит довіри у відносинах із усіма зацікавленими в його діяльності сторонами. У цьому полягає основна перевага екологічного менеджменту в порівнянні з традиційним формальним екологічним управлінням.

До основних функцій екологічного управління відносяться: формування та обґрунтування екологічної політики і зобов'язань; визначення екологічних цілей та завдань, відповідно до екологічної політики; формування екологічної свідомості та мотивування; планування екологічної діяльності; організація внутрішньої і зовнішньої екологічної діяльності; аналіз і оцінка результатів екологічної діяльності; екологічна експертиза; екологічний моніторинг та екологічний контроль; екологічний аудит.

Екологічне управління розглядається як процес підготовки, прийняття і реалізації рішень, спрямованих на досягнення природоохоронних цілей з використанням різних адміністративних та економічних методів. Екологічне управління є частиною загального управління, яке планує, формує, аналізує та впроваджує екологічну політику. Основними факторами екологічного управління є процес, механізм та система (рис.1.)

Основними факторами екологічного управління міста є процес, механізм, та система. Залежно від даних факторів можна диференціювати наступні складові екологічного управління:

1. *Процес управління.* Екологічне управління розглядається як процес, тобто як сукупність безперервно взаємопов'язаних дій, які в свою чергу також є процесами і називаються функціями управління. Під функціями менеджменту, слід розуміти відносно відокремлені напрями управлінської діяльності (трудові процеси в сфері управління, які забезпечують управлінську дію). Вони відображають суть і зміст управлінської діяльності на всіх рівнях управління. Процес управління за своєю сутністю є загальною сумою всіх функцій управління.

2. *Механізми управління.* Механізм екологічного управління реалізується в першу чергу завдяки використанню нормативно - правової бази, яка діє в Україні, економічних санкцій та штрафів, соціально-психологічних методах (включають управління стосунків між працівниками, соціальну справедливість, виховання, світогляд тощо), та екологічної освіти та виховання, яка включає процеси

навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури, як складової системи національного і громадського виховання всіх верств населення України (у тому числі через екологічне просвітництво за допомогою громадських екологічних організацій), екологізацію навчальних дисциплін та програм підготовки, а також на професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту.

Рис. 1. Концептуальна схема екологічного управління

3. Система управління. Екологічне управління є системним поняттям. Можна виділити наступні системи управління: адміністративне управління (у відповідності з чинним законодавством України управління в містах здійснюють міські та районні ради народних депутатів, їх виконавчі та розпорядчі органи (місцеві органи влади) та спеціально уповноважені державні органи); інформаційне управління, яке складається з управління інформаційними ресурсами: їх збором, обробкою, використанням, інформуванням громадськості, передачею та ін.; екологічний менеджмент. Екологічний менеджмент на рівні окремо взятого підприємства чи організації спрямований на досягнення їх власних екологічних цілей та програм. Розв'язання ж екологічних проблем держави в цілому здійснюється через розв'язання екологічних проблем на рівні конкретних підприємств. Отже, впровадження систем екологічного менеджменту на підприємствах України є необхідною передумовою сталого розвитку держави.

Зазначимо, що процес прийняття управлінських рішень вимагає опрацювання значних масивів інформації. Вирішення задач щодо забезпечення екологічної безпеки території вимагає комплексного підходу як у територіальному розрізі (від цілого регіону до конкретної невеликої території), так і в тимчасовому (від екстреного реагування при виникненні аварійних ситуацій до довгострокового планування природоохоронних заходів). Найбільше ефективно ця робота може бути проведена з використанням інформаційно-аналітичних систем прийняття управлінських рішень, що повинні бути досить гнучкими і мати можливість модернізації з урахуванням нових вимог до них і змін у структурі і повноваженнях спеціально уповноважених природоохоронних органів.

Підсумовуючи вищенаведене, відзначимо, що використання поняття екологічного управління зумовлене зростаючими потребами сталого розвитку, в якому значну увагу приділяють якості навколишнього середовища та ефективному природокористуванню. Екологічного управління в контексті даного дослідження спрямоване на гармонізацію екологічного управління та екологічного менеджменту. Саме екологічне управління на нашу думку є найбільш екологічно спрямованим, оскільки при цьому територія розглядається не лише з точки зору природокористування, але звертається увага на розвиток екологічних, соціальних, економічних та інформаційних відносин у місті, що потребує підготовки, прийняття та реалізації рішень, які направлені на розв'язання існуючих проблем та досягнення поставлених завдань і цілей з використанням різних засобів, методів, інформаційних технологій, побудови ієрархічних та просторових структур управління. Тобто саме за таких умов, відбувається інтеграція всіх існуючих соціальних, соціально-економічних, технічних підходів до процесу оптимізації та управління урбанізаційним природокористуванням.

Методика екологізації, тобто запровадження екологічного підходу до територіального управління у великому місті, включає інформаційне забезпечення територіального екологічного управління та екологічного менеджменту, екологічний аналіз території міста та організаційно-економічні методи оптимізації територіального управління та контролю.

Процес прийняття управлінських рішень вимагає опрацювання значних масивів інформації. Найбільш ефективно ця робота може бути проведена з використанням інформаційно-аналітичних

систем прийняття управлінських рішень. Такі системи можуть бути ефективними тільки на основі комп'ютерних і ГІС-технологій.

Екологічна інформація про екологічний стан території міста формується завдяки джерелам інформації. Ефективність здійснення екологічного управління територією міста вимагає об'єктивного, повного і своєчасного інформаційного забезпечення. Одним з найважливіших понять, пов'язаних з екологічною інформацією, її одержанням, є діючий екологічний моніторинг, який, на нашу думку, необхідно доповнити моніторингом візуального та пейзажно-естетичного стану території міста та моніторингом стану зелених насаджень. Дієвим засобом екологізації управління територією міста є екологічна експертиза, екологічний аудит та застосування стандартів систем екологічного менеджменту.

Основними інформаційними методами екологізації територіального управління є наступні: збір, обробка, інтерпретація, звітування та представлення інформації, а також побудова інформаційно-управлінської системи. Носіями екологічної інформації є книги, журнали, компакт-диски, відеокасети, бази даних, сайти з Інтернету та інші матеріали.

Для екологізації управління територією міста, для структури та органів управління, що мають приймати рішення, важливо мати інформацію про комплексну оцінку території, сумарні рівні забруднення та іншу, яка буде зрозумілою спеціалісту з охорони природи, містобудівельнику (зонінг та нормативні документи), економіко-географу або економісту, менеджеру та керівнику. Тому необхідно створити інтегральну модель, з якої будуть отримувати свою інформацію управлінці різних напрямків. Тобто, використавши наявну існуючу базу (концепція ландшафтно-архітектурних систем (ЛАС) [2], зонінг [3], ієрархічні рівні управління територією міста) визначимо інтегральні територіальні одиниці, які дають змогу вичленити території, що вимагають прийняття подібних оперативних чи інформаційних рішень. В свою чергу це дасть змогу створити інформаційну систему, яка міститиме дані щодо ландшафтно-основи території, функціонального використання, можливих екологічних ризиків та напрямки управлінських дій. Управління в даному випадку може бути не тільки реальною дією, це може бути управління потоком інформації, що спрямовується на місцеве населення, щодо якості води, повітря, ґрунтів, продуктів харчування та інші інформаційні дії.

Охарактеризована нами схема інформаційного забезпечення екологічного управління містом набула наступного графічного вигляду (рис.2.). Зібрана за такою схемою інформація може бути використана при встановленні та зміні режимів функціонального використання території, визначенні екологічної та природної цінності території, проведенні екологічної експертизи прогнозованої господарської діяльності, а також при прийнятті управлінських рішень в галузі урбанізаційного природокористування. Необхідна інформація подається у вигляді карт, таблиць та описів на електронних і паперових носіях.

Формування та здійснення інформаційного забезпечення екологічного управління передбачає: збір вихідних даних у територіальному, галузевому і компонентному аспектах; обробку вихідної інформації з метою її представлення в масштабах, необхідних для визначення пріоритетних задач управління геоecологічним станом міста на різних просторових рівнях; архівацію і документування отриманих даних і інформації про геоecологічну ситуацію; представлення інформації у відповідності зі стадіями містобудівного проектування; своєчасне подання користувачам системи достовірної інформації про геоecологічну ситуацію в місті за відповідними поданими формами запитів.

Ефективність здійснення екологічного управління вимагає об'єктивного, повного і своєчасного інформаційного забезпечення. Основне завдання полягає у забезпеченні місцевих органів влади, юридичних та фізичних осіб достовірною інформацією про стан навколишнього середовища та всіх його негативних змінах. Основним засобом контролю якості і стану території міста є система моніторингу. В межах міста мають вестися спостереження за: якістю атмосферного повітря і джерелами його забруднення; рівнем очищення повітря та води від усіх видів відходів; рівнем впливу шкідливих фізичних і біологічних факторів; гідрологічними та гідрохімічними характеристиками водних об'єктів; якістю води джерел централізованого і нецентралізованого питного водопостачання; рівнем екологічної безпеки збереження (захоронення) відходів, в тому числі токсичних; скидом стічних вод у міську каналізацію і поверхневі водні об'єкти, впливом скиду стічних вод на стан водних об'єктів; рівнем і якістю ґрунтових та підземних вод; станом зелених насаджень в районі і в зеленій зоні; санітарним станом дворів, вулиць, площ та інших територій.

Дієвим засобом управління територією міста є екологічна експертиза. Метою екологічної експертизи є запобігання негативного впливу антропогенної діяльності на стан навколишнього середовища та здоров'я людей, а також оцінка ступеня екологічної безпеки господарської діяльності та екологічної ситуації на окремих територіях і об'єктах. Об'єктами екологічної експертизи є проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, передпроектні, проектні матеріали, документація по впровадженню нової техніки, технологій, матеріалів, речовин, продукції, реалізація яких може призвести до порушення екологічних нормативів, негативного впливу на стан навколишнього середовища, створення загрози здоров'ю людей. Виділяють державну та громадську екологічну експертизу.

Перспективним напрямом екологізації управління територією, підприємством, навколишнім середовищем на принципах екологічно безпечного і сталого розвитку є екологічний аудит та

застосування стандартів систем екологічного менеджменту. Застосування стандартів систем екологічного менеджменту в Україні має на меті озброїти підприємства елементами ефективної системи управління навколишнім природним середовищем, які б могли скласти єдине ціле з загальною системою управління, надати допомогу у впровадженні системи, озброїти підприємства розумінням загальних принципів і процедур здійснення екологічних аудитів. Діюча ефективна система управління навколишнім середовищем на підприємстві вже на перших етапах свого розвитку здатна приводити до істотних економічних ефектів за рахунок економії і заощадження сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів; зниження екологічних платежів і штрафних санкцій; зменшення аварій і витрат на ліквідацію їхніх наслідків і т.д.

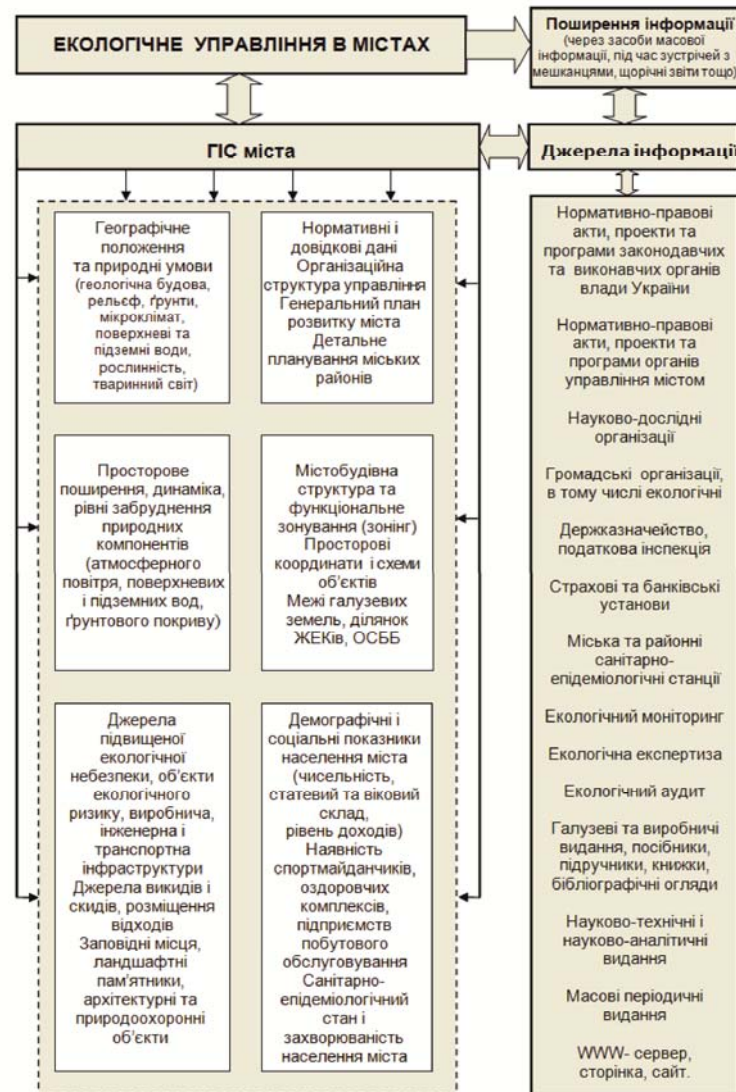

Рис. 2. Інформаційне забезпечення екологічного управління містом

Для впровадження систем екологічного менеджменту необхідно виконати декілька кроків, а саме: визначити екологічну політику і сформулювати вимоги до системи екологічного менеджменту; сформувати програму реалізації екологічної політики; розробити механізм, що забезпечує досягнення цілей і задач екологічної політики; забезпечити постійний моніторинг, ефективний контроль і епізодичну перевірку (аудит), характеристик навколишнього середовища; забезпечити постійний аналіз стану і поліпшення характеристик системи екологічного менеджменту, забезпечуючи її постійну відповідність зовнішнім і внутрішнім змінним факторам, що являються найбільш значимими, наприклад, з позиції виконання вимог нормативно-правових актів в області екобезпеки, охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування; спільний розгляд екологічних аспектів і господарських проблем [4].

Пропонуємо для обґрунтування та розробки заходів екологізації управління територією міста провести оптимізаційне геоекологічне зонування території міста, яке синтезує ландшафтно-архітектурну структуру, екологічний стан і наявні екологічні проблеми та функціональне зонування (зонінг) території міста. На основі геоекологічного зонування можна виділити в межах міста однорідні

щодо природних особливостей і техногенного навантаження ділянки з певним видом функціонального використання та визначити напрямки управлінських дій щодо покращення екологічного стану території міста, оптимізації урбанізаційного природокористування та сталого розвитку. Тобто, виділити території, які вимагають прийняття управлінських рішень різного рівня від стратегічних до тактичних.

Екологізація управління передбачає послідовний геоекологічний аналіз території (аналіз природних умов та ресурсів, визначення антропогенного та техногенного навантаження ландшафтно-архітектурних систем міста, ступеня забруднення атмосферного повітря, води, ґрунту, побутовими відходами), прогноз та обґрунтування наслідків містобудівної діяльності та розробку рекомендацій щодо зонінгу та геоекологічного зонування території.

Оптимізаційне геоекологічне зонування дає змогу визначити основну інформаційно-геоекологічну стратегію, яка направлена на підтримання режиму функціонування ЛАС та управління ними. На основі отриманих даних визначається першочерговість проведення управлінських заходів та прийняття управлінських рішень, визначаються принципи, етапи, строки, учасники реалізації управлінських рішень.

Запропоновану концепцію геоекологічного зонування було апробовано при розробці організаційно-екоуправлінського зонування території Печерського району м.Києва (рис.3), яке проведено з використанням картосхеми ландшафтно-архітектурних комплексів Печерського району м.Києва (за [1] зі змінами та доповненнями) та сумарного забруднення атмосферного повітря Печерського району м.Києва (за даними районної санітарно-епідеміологічної служби). Найголовнішою та найактуальнішою проблемою Печерського району є забруднення атмосферного повітря автотранспортом, бо майже всі площі та магістральні вулиці мають інтенсивний рух автотранспорту.

Рис. 3. Геоекологічне зонування Печерського району м.Києва для потреб екологічного управління

На території Печерська виділяються наступні зони (рис.3):

1. Території, які вимагають стратегічних дій та підтримки функціонування. Це території паркової зони району (Хрещатий парк, Міський сад, Маріїнський парк, парк Вічної Слави, парк Аскольдова могила, Наводницький парк, Печерський ландшафтний парк, ботанічний сад). Екоуправління в даному районі передбачає підтримку сформованих систем у належному стані необхідність проведення робіт щодо запобігання ерозійним процесам, зсувів, максимального збереження існуючого рельєфу, максимального збереження ґрунтів і деревних насаджень, відведення поверхневих вод із

швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів. На ділянках, де відбуваються ерозійні процеси з ґрунтоутворенням, необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, укріплення ложа ярів, терасування схилів, лісомеліоративні роботи. В окремих випадках допускається повна або часткова ліквідація ярів шляхом їх засипання з прокладанням по них водостічних і дренажних колекторів.

Значну увагу необхідно приділити збереженню існуючих озелених територій (парків, садів, скверів, вуличних насаджень і внутрішньо кварталного озеленення), історичних ландшафтів району, проведення постійного моніторингу стану зелених насаджень, здійснення регулярного контролю за зеленими насадженнями з метою зниження негативного техногенного впливу.

2. Території, що вимагають тактичних дій. Переважає малоповерхова житлова, промислова забудова, розчленована транспортна мережа (Звіринець, Чорна гора). Для таких територій повинні визначатися умови розміщення виробничих об'єктів з мінімізацією їхнього впливу на суспільні, житлові і природні території з урахуванням вимоги організації санітарно-захисних і буферних зон, їх благоустрою й озеленення. Важливим питанням є створення інфраструктури очищення території від промислових та побутових відходів виробництва та споживання. Вона повинна включати систему збирання та сортування відходів підприємств та населення, збір та переробку вторинних ресурсів. Особливо важливо налагодити збирання та утилізацію токсичних відходів. Крім того необхідно створювати та охороняти по всій території зелені зони і зони відпочинку. Такі зони мають включати загальноміські об'єкти - сквери та сади у кожному мікрорайоні. Необхідно передбачити створення зелених зон у кожному дворі і обов'язкове озеленення (оновлення при потребі) всіх вулиць, набережних, площ та доріг.

Основними тактичними діями на території є питання реконструкції. Райони 5-ти поверхової житлової забудови перших масових серій підлягають комплексній реконструкції з реконструкцією будинків або переобладнанням, можливим знесенням аварійних та амортизованих будинків у порядку, визначеному законодавством. Для забезпечення проведення комплексної реконструкції районів 5-ти поверхової забудови перших масових серій в першу чергу необхідно визначити земельні ділянки для розміщення і будівництва нових житлових будинків, які призначаються для відселення мешканців існуючих амортизованих будинків, намічених під знесення. Нове житло необхідно будувати з відповідним обґрунтуванням змін та доповнень в існуючій схемі інженерних мереж за кошти інвесторів, місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством, і проектується згідно з вимогами щодо проектування соціального житла та з урахуванням соціальних нормативів житлової забезпеченості, які встановлюються Київською міською радою для м. Києва. Порядок комплексної реконструкції районів забудови перших масових серій та здійснення будівництва в умовах існуючої забудови встановлюється Київською міською радою.

3. Території, які вимагають оперативно-інформаційних управлінських дій.

Переважає багатоповерхова житлова, промислова забудова, розчленована транспортна мережа зі значним завантаженням транспортними потоками з небезпечним та дуже небезпечним рівнем забруднення (Печерськ, Липки, Черепанова гора, Наводницька балка). Для таких територій необхідно приймати оперативні управлінські рішення, а саме: винесення шкідливих підприємств за межі міста, організація системи оперативної інформації, адекватної реальній екологічній ситуації зі щоденним екологічним моніторингом ситуації та перевіркою норм викидів автотранспорту та підприємств, оптимізація потоків автотранспорту, створивши об'їзні шляхи.

Характерною ознакою цих територій є ущільнення існуючої забудови новими спорудами, що вимагає передбачити інженерно-технічні заходи збереження існуючих будинків, споруд та інженерних комунікацій, а під час будівництва здійснювати заходи щодо безпечної експлуатації будинків і споруд (обстеження, встановлення маяків, огляд, вишукування, попередні укріплення фундаментів та конструкцій за спеціальною документацією або розділом у проектній документації).

Під час розміщення нових багатоквартирних житлових будинків необхідно забезпечувати озеленення земельної ділянки площею не менш як 6 м. кв. на 1 чол., та прибудинкових майданчиків площею, виходячи з розрахункової кількості квартир у житловому будинку, а також здійснювати комплексний благоустрій і озеленення відповідної житлової території групи житлових будинків (кварталу), після завершення будівництва. Площа вільних від забудови майданчиків та озеленення на земельній ділянці, яка надається для будівництва нового об'єкту, може бути зменшена за розрахунками на 50 % згідно з умовами п. 3.16 державних будівельних норм "Містобудування. Планування та забудова міських і сільських поселень" ДБН 360-92 за наявністю скверів, парків та інших озелених територій безпосередньо на території кварталу (мікрорайону), або розташованих поруч з кварталом, де розміщується новий будинок.

Отже, процес екологізації територіального управління в містах є актуальним питанням і його вирішення залежить від використання всіх складових екологічного управління з урахуванням ЛАС міста, наявних геоecологічних проблем та функціонального зонування міста для прийняття ефективних управлінських рішень. Особливу увагу необхідно звернути на формування та використання інформаційної системи міста, яка дасть змогу швидко оцінити стан території та видати управлінські рішення. На основі геоecологічного зонування відбувається оцінка сучасної функціональної структури ландшафтно-архітектурній та виділяється в межах міста, однорідні щодо

природних особливостей і техногенного навантаження ділянки, з певним видом функціонального використання та визначається напрямки управлінських дій щодо покращення екологічного стану території, оптимізації урбанізаційного природокористування та сталого розвитку.

Висновки

Підсумовуючи, визначимо основні інформаційно-геоекологічні стратегічні напрямки екологізації територіального управління в місті за умов сталого розвитку:

- пріоритетність геоекологічного підходу до вирішення планувальних задач, розробка планувальних заходів щодо екологічно безпечного використання та розвитку території, формування системи зелених насаджень і охоронюваних природних територій;
- розробка територіальних проектів окремих територій з огляду на історичні та природні особливості, своєрідність ландшафтної структури території, специфічність характеру ЛАС, територіальних можливостей розвитку території;
- розвиток основних функціональних зон та ефективного управління ними;
- раціональне використання земельних, водних, рекреаційних та інших природних ресурсів, створення умов для їх відновлення;
- забезпечення проведення комплексу інженерно-технологічних, гігієнічних і планувальних заходів, що сприяють мінімізації викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин від виробничих, комунальних, транспортних і інших об'єктів, забруднення водних об'єктів виробничими і господарсько-побутовими стоками, утворення виробничих і твердих побутових відходів, а також вдосконаленню системи санітарного очищення міста, використанню, знешкодженню й екологічно безпечному похованню відходів;
- формування у населення міста екологічної свідомості та екологічне виховання;
- створення ГІС міста для оперативного та ефективного екоуправління.

Література

1. Дмитрук О.Ю. Урбаністична географія. Ландшафтний підхід / О.Ю. Дмитрук – К.: РВЦ „Київський університет”, 1998. – 139с.
2. Дмитрук О.Ю. Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічного дослідження / О.Ю. Дмитрук. – К.: ВГЛ Обрії, 2004. – 240 с.
3. Закон України Про планування і забудову територій. Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – N 31 – ст.250.
4. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід: Навч. посібник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. – К.: Вид-во "Символ-Т", 1997. — 240 с.
5. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури // Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
6. Серов Г. П. Экологический аудит: Концептуал. и орг.-правовые основ / Г.П. Серов. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: ЭКЗАМЕН, 2000. – 766 с.
7. Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води, затверджена постановою Верховної Ради України від 27.02.97 р. № 123/97-ВР.
8. Шевчук В. Я. Екологічний аудит / Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навроцький В. М. – К.: Вища шк., 2000. – 343 с

Аннотация. М. С. Брычук *Конструктивно-географические основы экологизации территориального управления в городе.* Рассматриваются основные понятия и принципы внедрения экологического управления в городе. Определены основные функции, факторы и составляющие экологизации территориального управления в городе. Предложенная схема информационного обеспечения экологического управления в городах и геоэкологического зонирования территории для нужд экологического управления.

Ключевые слова: экологическое управление, экологический менеджмент, информационное обеспечение, геоэкологическое зонирования.

Abstract. M. Brychuk *Constructive and geographical basis of ecological territorial government in the city.* The basic concepts and principles of implementation of environmental management in the city. The basic function of factors and components greening of territorial administration in the city. The proposed scheme of information support of environmental management in cities and geo-ecological zoning for the purposes of environmental management.

Keywords: environmental management, environmental management, information security, geo-ecological zoning.

Поступила в редакцию 08.02.2014 г.